GENERALINĖS ADVOKATĖS
JULIANE KOKOTT IŠVADA,
pateikta 2012 m. balandžio 26 d.[1]

Byla C-619/10

Trade Agency Ltd
prieš
Seramico Investments Ltd

(Augstākās tiesas Senāts (Latvija) pateiktas prašymas priimti prejudicinį sprendimą)

„Reglamentas (EB) Nr. 44/2001 — Teismo sprendimų pripažinimas ir vykdymas — Atsisakymo pagrindai — Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnis — Pažymėjimas pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį — Bylos iškėlimo dokumento įteikimas — Procesas, kuriame atsakovas nedalyvauja — Viešoji tvarka — Sprendimo priėmimas nenagrinėjant iš esmės ir nepateikiant motyvų — Teisė į teisingą procesą“

I – Įžanga

1. Latvijos Aukščiausiojo Teismo prašymo priimti prejudicinį sprendimą dalykas yra 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 34 straipsnio 1 ir 2 punktų bei 54 straipsnio[2] išaiškinimas.

2. Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktu leidžiama nepripažinti ir nevykdyti atsakovui už akių priimto sprendimo, jeigu jis neturėjo galimybės laiku ir tinkamu būdu gauti ieškinio, kad galėtų susitarti dėl savo gynybos. Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnyje numatytas kilmės valstybės išduodamas pažymėjimas su įvairiais esminiais proceso duomenimis. Šis pažymėjimas turi būti pateikiamas kartu su prašymu dėl teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu. Prie ten nurodytos informacijos priskiriama ir ieškinio įteikimo data. Šiomis aplinkybėmis nagrinėjamu atveju kyla klausimas dėl sprendimo peržiūros apimties jo vykdymo valstybės teisme: ar jis, nepaisant pažymėjime nurodytos įteikimo datos, gali tikrinti, ar bylos iškėlimo dokumentas buvo įteiktas, ar šia prasme pažymėjimas turi privalomą galią?

3. Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkte įtvirtintas atsisakymo pagrindas netaikytinas, jei atsakovas nepradėjo proceso, siekdamas apskųsti kilmės valstybėje priimtą sprendimą už akių, kai tai jam buvo įmanoma padaryti. Šis procesas suteikia Teisingumo Teismui galimybę toliau tikslinti savo praktiką dėl klausimo, kada atsakovas privalo pateikti skundą kilmės valstybėje. Reikia išsiaiškinti, ar atsakovas šią prievolę turi ir tada, kai priimtas sprendimas pirmą kartą jam buvo įteiktas per egzekvatūros procedūrą.

1 — Originalo kalba: vokiečių.

2 — OL L 12, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 4 t., p. 42.

4. Galiausiai nagrinėjamas ginčas taip pat susijęs su viešosios tvarkos išlyga pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar tai, kad kilmės valstybės teismas prieš skelbdamas sprendimą už akių nepatikrina ieškinio pagrįstumo, atsižvelgiant į esmę, ir nepateikia tokio sprendimo motyvų, yra suderinama su Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje [3] įtvirtinta atsakovo teise į teisingą procesą.

II – Teisinis pagrindas

5. Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnyje reglamentuojamos nepripažinimo priežastys ir skelbiama:

„Teismo sprendimas nėra pripažįstamas:

1) jei toks pripažinimas yra aiškiai prieštaraujantis valstybės narės, kurioje siekiama jį pripažinti, viešajai tvarkai;

2) jei jis buvo priimtas atsakovui nedalyvaujant procese, ir jei atsakovas neturėjo galimybės laiku ir tinkamu būdu gauti bylos iškėlimo arba lygiaverčio dokumento, kad galėtų pasirengti savo gynybai, išskyrus, jei atsakovas nepradėjo proceso, siekdamas apskųsti tokį sprendimą, kai tai jam buvo įmanoma padaryti;

<...>“

6. Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnis susijęs su kilmės valstybės teismo išduodamu pažymėjimu:

„Valstybės narės, kurioje buvo priimtas teismo sprendimas, teismas arba kompetentinga institucija bet kurios suinteresuotosios šalies prašymu išduoda šio reglamento V priede nurodytą standartinės formos pažymėjimą.“

7. Reglamento Nr. 44/2001 V priede pateikiamas pagal minėto reglamento 54 straipsnį išduotino pažymėjimo pavyzdys:

„Reglamento 54 ir 58 straipsniuose nurodytas pažymėjimas dėl teismo sprendimų ir susitarimų

<…>

4.4. Bylos, kurioje buvo priimtas teismo sprendimas dėl neatvykimo į teisminį bylos nagrinėjimą, iškėlimo dokumento pateikimo data

<...>“

III – Faktinės aplinkybės

8. Bendrovė *Seramico Investments Limited* (toliau – *Seramico*) Jungtinės Karalystės *High Court of Justice Queen's Bench Division* pateikė ieškinį bendrovei *Trade Agency Limited ir Hill Management LLP* (toliau – *Trade Agency*) ir kitai atsakovei su reikalavimu sumokėti 289 122,10 GBP.

3 — Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartija pirmiausia buvo iškilmingai paskelbta 2000 m. gruodžio 7 d. Nicoje (OL C 364, 2000, p. 1) ir vėliau 2007 m. gruodžio 12 d. Strasbūre (OL C 303, 2007, p. 1 ir OL C 83, 2010, p. 389).

9. Negavęs *Trade Agency* atsiliepimo į ieškinį, *High Court of Justice Queen's Bench Division* 2009 m. spalio 8 d. priėmė sprendimą už akių, kuriuo iš *Trade Agency* priteisė iš viso 293 582,98 GBP, ir jį pagrindė tokiais motyvais: „atsakovė neatsiliepė į įteiktą ieškinį, todėl ji įpareigojama sumokėti ieškovei 289 122,10 GBP dydžio skolą ir palūkanas, skaičiuojamas iki sprendimo priėmimo, taip pat 130 GBP dydžio bylinėjimosi išlaidas. Iš viso ieškovei turi būti sumokėta 293 582,98 GBP dydžio suma".

10. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo duomenimis, Jungtinės Karalystės *High Court* pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį išduotame pažymėjime nurodyta, kad „pranešimas apie ieškinį buvo įteiktas 2009 m. rugsėjo 10 d."

11. 2009 m. spalio 28 d. *Seramico* pateikė *Latvijas Republikas pilsetas Ziemelu rajona tiesa* prašymą pripažinti ir vykdyti Latvijoje *High Court* sprendimą. Prie prašymo buvo pridėta šio sprendimo kopija ir Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnyje numatytas pažymėjimas. 2009 m. lapkričio 5 d. minėtasis teismas patenkino prašymą pripažinti ir vykdyti teismo sprendimą. 2010 m. kovo 3 d. sprendimu *Rigas apgabaltiesas Civilietu tiesas kolēģija* atmetė *Trade Agency* pateiktą apeliacinį skundą.

12. Tuomet *Trade Agency* prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui - *Latvijas Republikas Augstakaja tiesa* - pateikė kasacinį skundą dėl 2010 m. kovo 3 d. apeliacinio teismo sprendimo; jame tvirtino, kad per teisminį procesą Jungtinėje Karalystėje buvo pažeista jos teisė į teisingą bylos nagrinėjimą, dėl to turėtų būti atsisakyta Latvijos Respublikoje pripažinti ir vykdyti *High Court* sprendimą.

IV – Prašymas priimti prejudicinį sprendimą

13. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas sustabdė bylos nagrinėjimą ir pateikė Europos Sąjungos Teisingumo Teismui tokius prejudicinius klausimus:

„1. Tuo atveju, kai su užsienio teismo sprendimu pateikiamas Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnyje numatytas pažymėjimas, nepaisant to, kad atsakovas prieštarauja tvirtindamas, kad jam nebuvo įteiktas kilmės valstybėje narėje pareikštas ieškinys, ar valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti minėtą sprendimą, teismas turi kompetenciją, nagrinėdamas Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkte numatytą nepripažinimo pagrindą, pats tikrinti, ar pažymėjime pateikta informacija pagrįsta įrodymais? Ar tokia didelė valstybės narės, kurioje prašoma pripažinti teismo sprendimą, teismo kompetencija atitinka Reglamento Nr. 44/2001 16 ir 17 konstatuojamosiose dalyse pripažįstamą valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo vykdant teisingumą principą?

2. Ar už akių priimtas sprendimas, kuriuo ginčas išsprendžiamas iš esmės nenagrinėjant nei ieškinio dalyko, nei jo pagrindų ir kuriame nepateikiamas joks argumentas dėl ieškinio pagrįstumo, yra suderinamas su Chartijos 47 straipsniu ir nepažeidžia jame įtvirtintos atsakovo teisės į teisingą bylos nagrinėjimą?"

14. Rašytiniame procese Teisingumo Teisme, be *Seramico* ir *Trade Agency*, dalyvavo Vokietijos, Prancūzijos, Airijos, Italijos, Latvijos, Lietuvos, Nyderlandų, Lenkijos, Portugalijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybės bei Europos Komisija.

15. 2012 m. vasario 8 d. vykusiame Teisingumo Teismo posėdyje dalyvavo *Trade Agency*, Vokietijos, Prancūzijos, Airijos, Latvijos, Lenkijos ir Jungtinės Karalystės vyriausybių bei Komisijos atstovai.

V – Vertinimas

A – *Dėl pirmojo prejudicinio klausimo*

16. Pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktą sprendimas nėra pripažintinas, jei atsakovas, kuris nedalyvavo procese, neturėjo galimybės laiku ir tinkamu būdu gauti bylos iškėlimo dokumento, kad galėtų susitarti dėl savo gynybos. Pateikdamas savo pirmąjį prejudicinį klausimą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas siekia sužinoti, ar gavus Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnyje numatytą pažymėjimą, kuriame nurodyta ieškinio įteikimo data, klausimas dėl įteikimo fakto nebegali būti keliamas per egzekvatūros procedūrą.

17. Tačiau Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkte taip pat nustatyta, kad šis atsisakymo pripažinti pagrindas negalioja, jei atsakovas nepradėjo proceso kilmės valstybėje, siekdamas apskųsti tokį sprendimą, kai tai jam buvo įmanoma padaryti.

18. Toliau pirmiausia paaiškinsiu, kiek sprendimo vykdymo valstybės teismas gali tikrinti ieškinio įteikimą, kaip tai suprantama pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktą (išvados 1 dalis). Paskui nagrinėsiu, kokiomis sąlygomis šiuo atsisakymo pagrindu negalima remtis nepateikus apeliacinio skundo sprendimo priėmimo valstybėje (išvados 2 dalyje).

1. Įgaliojimo tikrinti įteikimą apimtis

19. Prieš toliau nagrinėdama klausimą dėl įgaliojimo tikrinti įteikimą apimties, esant Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnyje numatytam pažymėjimui, norėčiau trumpai paaiškinti sprendimo paskelbimo vykdytinu procedūrą pagal Reglamentą Nr. 44/2001, nes 34 straipsnio 2 punkto teleologinis aiškinimas galimas tik atsižvelgus į minėto reglamento struktūrą.

a) Reglamento Nr. 44/2001 struktūra

20. Sprendimo paskelbimo vykdytinu procedūra pagal Reglamentą Nr. 44/2001 susideda iš dviejų etapų. Pirmame etape teismo sprendimas vykdytinu paskelbiamas automatiškai, formaliai patikrinus pateiktus dokumentus [4]. Tam būtina pateikti prašomo paskelbti vykdytinu sprendimo patvirtintą kopiją ir Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnyje nurodytą pažymėjimą (taikant minėto reglamento 55 straipsnyje numatytas išimtis).

21. Tikrinti atsisakymo pagrindus galima tik antrajame procedūros etape. Pagal Reglamento Nr. 44/2001 43 straipsnį skolininkas gali apskųsti nutartį dėl teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu. Tada teismas, kuriam pateiktas skundas, remdamasis Reglamento Nr. 44/2001 45 straipsnio 1 dalimi, gali panaikinti nutartį dėl sprendimo paskelbimo vykdytinu tik esant vienam iš atsisakymo pripažinti pagrindų, nustatytų minėto reglamento 34 ir 35 straipsniuose.

22. Iš nagrinėjamo prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra visiškai aišku, ar pagrindinėje byloje ieškinys turėjo būti įteiktas kitoje, ar toje pačioje valstybėje. Vis dėlto Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkto taikymui tai neturi reikšmės, nes jis taikomas abiem atvejais [5].

4 — Žr. Reglamento Nr. 44/2001 17 konstatuojamąją dalį.

5 — Šiuo aspektu žr. 1985 m. birželio 11 d. Sprendimą *Debaecker ir Plouvier* (49/84, Rink. p. 1779, 11–13 punktai).

b) Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkto ir 54 straipsnio aiškinimas

23. Pirmasis prejudicinis klausimas iš esmės susijęs su sprendimo vykdymo valstybės teismo teisės tikrinti apimtimi. Ar jis gali, nepaisydamas pažymėjime pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį nurodytos įteikimo datos, tikrinti dokumento įteikimo faktą ar net jį paneigti?

24. Teismo teisė atlikti platų patikrinimą atsispindi Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkto formuluotėje, pagal kurią gali būti atsisakyta pripažinti sprendimą, jei atsakovas neturėjo galimybės laiku ir tinkamu būdu gauti ieškinio, kad galėtų susitarti dėl savo gynybos.

25. Dėl Briuselio konvencijos Teisingumo Teismas pabrėžė, kad ji atsakovui, dėl kurio priimtas sprendimas už akių, garantuoja veiksmingą jo teisių apsaugą. Dėl to tiek sprendimo priėmimo, tiek sprendimo vykdymo valstybės teismams buvo suteikta teisė tikrinti, ar bylos iškėlimo dokumentas buvo tinkamai įteiktas [6].

26. Sprendime *ASML* Teisingumo Teismas, pareikšdamas nuomonę dėl Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkto, taip pat priminė teisių į gynybą svarbą. Vadovaujantis šiuo straipsniu teismas, turintis spręsti dėl pripažinimo ir vykdymo, gali dar kartą tikrinti įteikimo faktą. Teisingumo Teismas konstatavo, kad ir pagal minėtą reglamentą atsakovo, nedalyvavusio teismo procese, teisių į gynybą apsauga yra užtikrinama dviguba įteikimo patikra [7]. Tai jis aiškiai nusprendė atsižvelgdamas ir į tai, kad pagal Reglamento Nr. 44/2001 26 straipsnio 2 dalį kartu su Reglamento Nr. 1348/2000 [8] 19 straipsnio 2 dalimi įteikimo kitoje valstybėje atveju sprendimo priėmimo teismas jau yra įpareigotas patikrinti, ar ieškinys buvo įteiktas laiku, kad atsakovas galėtų susitarti dėl savo gynybos.

27. Vis dėlto Airijos vyriausybė abejoja, ar Teisingumo Teismo nuomonė Sprendime *ASML* gali būti perkelta nagrinėjamam atvejui. Ji pažymi, kad šiame sprendime nėra jokios nuorodos apie tai, kad šiuo atveju buvo išduotas pažymėjimas. Pažymėjimo išdavimo atveju dvigubos įteikimo patikros nebereikia.

28. Iš tiesų Sprendime *ASML* Teisingumo Teismas aiškiai neišsako nuomonės dėl pažymėjimo. Vis dėlto daug kas liudija, kad Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnyje numatytas pažymėjimas buvo išduotas, nes tai yra įprasta pagal šį reglamentą. Tačiau Teisingumo Teismo nuomonė dėl dvigubos patikros galioja ir pažymėjimo buvimo atveju. Tai paaiškinsiu toliau.

i) Pažodinis ir sisteminis Reglamento Nr. 44/2001 aiškinimas

29. Pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį sprendimo priėmimo valstybės teismas arba kompetentinga institucija bet kurios suinteresuotos šalies prašymu išduoda šio reglamento V priede nurodytą standartinės formos pažymėjimą. Pagal V priedą pažymėjimo 4.4 punkte turi būti nurodyta bylos iškėlimo dokumento įteikimo data, jei teismo sprendimas buvo priimtas procese, kuriame ieškovas nedalyvavo. Pagal Reglamento Nr. 44/2001 53 straipsnio 2 dalį šis pažymėjimas turi būti pridėtas prie prašymo paskelbti teismo sprendimą vykdytinu [9].

30. Iš Reglamento Nr. 44/2001 formuluotės nematyti, kad pažymėjime esantys duomenys įteikiant bylos iškėlimo dokumentą turi privalomąją galią, kai norima skųsti sprendimo paskelbimą vykdytinu.

6 — 1982 m. liepos 15 d. Sprendimas *Pendy Plastic Products* (228/81, Rink. p. 2723, 13 punktas) ir 1990 m. liepos 3 d. Sprendimas *Lancray* (C-305/88, Rink. p. I-2725, 28 punktas).

7 — 2006 m. gruodžio 14 d. Sprendimas *ASML* (C-283/05, Rink. p. I-12041, 29 punktas).

8 — Nuo šiol Reglamentas Nr. 1393/2007.

9 — Reglamento Nr. 44/2001 55 straipsniu reglamentuojamos galimos alternatyvos, kai neišduodamas pažymėjimas pagal 54 straipsnį.

31. Kitose Reglamento Nr. 44/2001 nuostatose sprendimo vykdymo valstybės teismui aiškiai draudžiama peržiūrėti tam tikrus faktus. Pavyzdžiui, šio reglamento 35 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad minėtasis teismas, nagrinėdamas 35 straipsnio 1 dalyje numatytus jurisdikcijos pagrindus, yra saistomas kilmės valstybės narės teismo faktų aiškinimo. O pagal Reglamento Nr. 44/2001 36 straipsnį užsienio teismo sprendimas jokiomis aplinkybėmis negali būti peržiūrimas iš esmės.

32. Jei Reglamento Nr. 44/2001 tikslas yra įsakmiai neleisti sprendimo vykdymo teismui tikrinti atskirų faktų, tai parodo, kad kitais atvejais šiame reglamente preziumuojama sprendimo vykdymo teismo kompetencija savarankiškai tikrinti atskirų taisyklių sąlygų atitiktį. Taip yra ir 34 straipsnio 2 punkto atveju.

33. Aiškinant sistemiškai, taip pat reikia paminėti pažymėjimo pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį ir pažymėjimo pagal Reglamento (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo [10] 42 straipsnio 1 dalį skirtumus. Pastarojo reglamento 41 straipsnio 2 dalyje ir 42 straipsnio 2 dalyje taip pat numatytas pažymėjimas, pridedamas prie vykdyti prašomo sprendimo. Teisingumo Teismas konstatavo, kad sprendimo vykdymo valstybės teismas neturi kompetencijos peržiūrėti pažymėjime esančių duomenų [11].

34. Vis dėlto abu reglamentai ir atitinkamo pažymėjimo taisyklės yra per daug skirtingi, kad būtų galima sugretinti pažymėjimų privalomąją galią. Reglamente Nr. 2201/2003 sukurta sistema, pagal kurią teismo sprendimai dėl bendravimo teisių ir teismo sprendimai dėl grąžinimo, patvirtinti kilmės valstybėje narėje pagal šio reglamento nuostatas, pripažįstami ir vykdomi visose kitose valstybėse narėse nereikalaujant egzekvatūros procedūros ir be galimybės ginčyti jų pripažinimą [12]. Dėl šios priežasties ir pažymėjimo peržiūra turi būti galima tik kilmės valstybėje.

35. Kitaip nei Reglamente Nr. 2201/2003, Reglamente Nr. 44/2001 neatsisakoma egzekvatūros procedūros. Taip pat dėl pažymėjimo išdavimo procedūros esama esminių skirtumų. Pažymėjimas pagal Reglamentą Nr. 2201/2003 privalo būti išduotas teismo, o pažymėjimas pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį tik apibendrina jau turimą informaciją ir neturi būti išduotas teismo. Be to, tik Reglamento Nr. 2201/2003 43 straipsnyje yra aiški nuostata dėl reikalavimo ištaisyti pažymėjimą. Peržiūrėti įteikimą pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktą galiausiai galima tik tada, jei nėra apskundimo galimybės kilmės valstybėje.

36. Todėl palyginimas su Reglamentu Nr. 2201/2003 leidžia argumentuoti prieš pažymėjimo pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį privalomą galią.

ii) Teleologinis Reglamento Nr. 44/2001 aiškinimas

37. Reglamento 54 straipsnyje numatyto pažymėjimo prasmė ir tikslas taip pat neprieštarauja platiems sprendimo vykdymo valstybės teismo įgaliojimams tikrinti faktus dėl ieškinio įteikimo.

38. Kaip matyti iš Reglamento Nr. 44/2001 rengimo eigos, pažymėjimo įvedimas turėtų supaprastinti procedūros formalumus pareiškėjams. Vietoje pareigos pateikti įvairius dokumentus, iš kurių turi būti išrenkami reikalingi duomenys, kaip pagal ankstesnį reglamentavimą, dabar jis teprivalo reikalingą informaciją glaustai pateikti pažymėjime [13].

10 — 2003 m. lapkričio 27 d. Tarybos reglamentas (EB) Nr. 2201/2003 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų, susijusių su santuoka ir tėvų pareigomis, pripažinimo bei vykdymo, panaikinantis Reglamentą (EB) Nr. 1347/2000 (OL L 338, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 19 sk., 6 t., p. 243).

11 — 2010 m. gruodžio 22 d. Sprendimas *Aguirre Zarraga* (C-491/10 PPU, Rink. p. I-14247, 54 punktas).

12 — Žr. Reglamento Nr. 2201/2003 23 konstatuojamąją dalį ir Sprendimą *Aguirre Zarraga* (nurodytas 11 išnašoje, 48 punktas).

13 — 1999 m. liepos 14 d. Komisijos pasiūlymo dėl reglamento (EB) dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo aiškinamasis memorandumas (COM(1999) 348 galutinis, p. 26).

39. Dėl to pažymėjimo prasmė ir tikslas yra sprendimų pripažinimą ir vykdymą pirmame etape padaryti paprastesnius ir veiksmingesnius. Pažymėjimas taip pat leidžia išvengti vertimų, nes blankas ir atitinkamų paragrafų duomenys yra vienodi visomis kalbomis.

40. Taip pažymėjimo turinys iš esmės atspindi sprendimo vykdymo valstybės teismo tikrinimo apimtį per pirmąjį egzekvatūros procedūros etapą. Turimi duomenys užtikrina greitą sprendimo pripažinimo vykdytinu sąlygų patikrinimą. Taip, remiantis pažymėjimu, galima lengvai patikrinti, ar šalys pagrindinėje byloje sutampa su šalimis per egzekvatūros procedūrą ir ar sprendimas apskritai formaliai patenka į Reglamento Nr. 44/2001 taikymo sritį. Todėl šio reglamento 54 straipsnyje numatytu pažymėjimu visų pirma siekiama supaprastinti pirmąjį egzekvatūros procedūros etapą.

41. Iš tikrųjų bylos iškėlimo dokumento įteikimo data per pirmąjį procedūros etapą nėra svarbi, nes atsisakymo pagrindas, numatytas Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkte, dėl ne laiku įteikto bylos iškėlimo dokumento gali būti patikrintas tik per antrąjį egzekvatūros procedūros etapą. Vis dėlto, kalbant apie patikrinimą per antrąjį etapą, aiškus pažymėjimo pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį rengimas taip pat yra naudingas ir padeda supaprastinti procedūrą. Atsižvelgiant į tai, kad pagal ankstesnį reglamentavimą Briuselio konvencijos 46 straipsnio 2 dalyje dar turėjo būti pateiktas ir išverstas atitinkamo įrodymo apie įteikimą pagrindiniame procese originalas arba patvirtinta kopija, įteikimo datos įrašymas pažymėjime pagal nagrinėjamo reglamento 54 straipsnį supaprastina egzekvatūros procedūrą, nes leidžia lengvai nustatyti atskaitos tašką tikrinant, ar įteikta laiku.

42. Vis dėlto pažymėjimo prasmė ir tikslas tėra šios procedūros supaprastinimas. Iš Reglamento Nr. 44/2001 negalima daryti išvados dėl tikrinimo apimties ribojimo per egzekvatūros procedūrą.

43. Nėra aišku, kodėl Reglamentu Nr. 44/2001, kuriame numatytas tik įteikimo datos pažymėjimas, taigi tik neprivalomas pridėti įteikimo įrodymo duomenų perkėlimas, turėtų būti draudžiamas dokumento įteikimo peržiūrėjimas. Iš tiesų kaip tik didelė klaidos tikimybė paprastame pažymėjime apie įteikimo datą, nustatomą iš dokumentų, palyginti su originaliu įteikimo pažymėjimu, leidžia daryti išvadą, kad sprendimo vykdymo teismas turi turėti galimybę peržiūrėti įteikimo procedūrą. Pažymėjimas pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį duomenų teisingumo neužtikrina geriau nei anksčiau buvę privalomi originalūs įteikimo pažymėjimai.

44. Be to, taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad pažymėjime pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį nurodoma tik įteikimo data. Vis dėlto per apskundimo procedūrą pagal šio reglamento 34 straipsnio 2 punktą turi būti patikrinta, ar atsakovui bylos iškėlimo dokumentas buvo įteiktas laiku ir tinkamu būdu, kad jis galėtų susitarti dėl savo gynybos. Galimybės gintis požiūriu pažymėjimas su nurodyta data yra pirmasis atramos taškas tikrinant, ar įteikta laiku. Kita vertus, pažymėjime visiškai nėra jokių duomenų įteikimo būdui patikrinti, todėl šiuo požiūriu nuo pradžių jis negali turėti privalomos galios. Neįmanoma įtikinamai pagrįsti draudimo patikrinti vien įteikimo datą, o kartu numanomai ir klausimo, ar apskritai buvo įteikta; o įteikimo būdas visada gali būti patikrintas, nes šie skirtingi įteikimo aspektai remiantis Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktu negali būti tinkamai atskirti.

45. Pateiktas išaiškinimas taip pat neprieštarauja valstybių narių tarpusavio pasitikėjimo vykdant teisingumą principui, kuris yra nagrinėjamo reglamento pagrindas [14].

14 — Žr. Reglamento Nr. 44/2001 16 ir 17 konstatuojamąsias dalis ir 2004 m. balandžio 27 d. Sprendimą *Turner* (C-159/02, Rink. p. I-3565, 24 ir 25 punktai ir jame nurodyta teismų praktika).

46. Dvigubos įteikimo patikros įvedimas tiek sprendimo priėmimo valstybės teisme, tiek sprendimo vykdymo valstybės teisme, kuriam pateikiamas skundas, iš tiesų sukuria tarpusavio pasitikėjimo principo ir tikslo kuo greičiau ir paprasčiau pripažinti teismo sprendimus priešpriešą. Vis dėlto iš Reglamento Nr. 44/2001 18 konstatuojamosios dalies išplaukia, kad ja taip pat ginamos atsakovo teises į gynybą [15].

47. Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkte įtvirtintas ypač svarbus atsakovo teisės į teisingą procesą taikymo atvejis, kuriame užkertamas kelias sprendimų, nuo kurių atsakovas neturėjo galimybės gintis kilmės valstybės teisme, pripažinimui vykdytinais pagal minėtą reglamentą [16]. Taip pasveriamas ieškovo interesas greitai pripažinti ir vykdyti sprendimą ir susikertančios atsakovo, kurio atžvilgiu priimtas sprendimas už akių, teisės į gynybą.

48. Tarpusavio pasitikėjimo principą atitinka tai, kad Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkte pirmiausia nurodoma sprendimą apskųsti jo priėmimo valstybėje, o galimybė atsisakyti pripažinti numatyta tik tada, jeigu joje negalima pateikti skundo. Jei pažymėjimas pagal nagrinėjamo reglamento 54 straipsnį būtų laikomas privalomu sprendimo vykdymo valstybės teismams, iš skolininko būtų atimta bet kokia galimybė per rungimosi principą atitinkantį procesą patikrinti jo teiginį dėl ieškinio neįteikimo. Visais atvejais atsisakymą vykdyti sprendimą Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktu galima pagrįsti tik tada, jei, be bylos iškėlimo dokumento neįteikimo, atsakovas nepraleido turėtos galimybės apskųsti minėtą sprendimą. Tik tada per sprendimo vykdymo procedūrą pirmą kartą atsiranda galimybė tinkamą ieškinio įteikimą ginčyti per rungtynišką procesą. Pažymėjimo pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį išdavimas nėra pritaikytas rungtyniškam procesui ir, kaip ką tik paaiškinta, jis nebūtinai yra išduodamas teismo.

49. Todėl darytina tarpinė išvada, kad informacija apie bylos iškėlimo dokumento įteikimą, pateikta pažymėjime pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį, neturi privalomos galios.

2. Teisinės gynybos priemonių neišnaudojimas

50. Pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktą kartu su 45 straipsniu negali būti atsisakyta pripažinti sprendimą vykdytinu, jei atsakovas kilmės valstybėje galėjo pateikti apeliacinį skundą, nurodęs, kad bylos iškėlimo dokumentas nebuvo jam įteiktas laiku ir taip, kad jis galėtų pasirengti gynybai [17]. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nekėlė klausimo dėl Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktui keliamos šios papildomos sąlygos.

51. Nepaisant to, mano nuomone, tinkamas atsakymas į pirmąjį prejudicinį klausimą turi apimti ir šį dalyką.

52. Pagal nutartį dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą *Trade Agency* pagrindinėje byloje remiasi tuo, kad apie vykdytiną sprendimą už akių pirmą kartą sužinojo per egzekvatūros procedūrą Latvijoje.

53. Jei pagal Jungtinės Karalystės teisę tokiame vėlyvame etape dar būtų galimybių dėl sprendimo už akių pateikti apeliacinį skundą, kiltų klausimas, ar Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkte atsakovui nurodoma apskųsti sprendimą kilmės valstybėje, jeigu jis, kaip nagrinėjamu atveju, apie sprendimą už akių sužinojo tik per egzekvatūros procedūrą. Ar jis šiuo atveju turi teisę tiesiogiai remtis atsisakymo pagrindu pagal 34 straipsnio 2 punktą?

15 — Teises į gynybą Teisingumo Teismas patvirtino ir 2009 m. balandžio 28 d. Sprendime *Apostolides* (C-420/07, Rink. p. I-3571, 73 punktas).

16 — Žr. 2004 m. spalio 14 d. Sprendimą *Maersk Olie & Gas* (C-39/02, Rink. p. I-9657, 55 punktas).

17 — Sprendimas *Apostolides* (nurodytas 15 išnašoje, 78 punktas).

54. Iš Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkto formuluotės neišplaukia joks terminas pareigai pateikti prieštaravimą sprendimo priėmimo valstybėje. Reglamento Nr. 44/2001 46 straipsnio 1 dalyje sprendimo vykdymo valstybės teismui, kuriam pateiktas skundas, aiškiai suteikiama galimybė sustabdyti procesą, jei kilmės valstybėje dėl sprendimo pateikiamas skundas. Tai parodo, kad ir pačiame Reglamente Nr. 44/2001 numatoma, jog procesai sprendimo priėmimo ir jo vykdymo valstybėse gali vykti lygiagrečiai ir susikirsti.

55. Vis dėlto visų pirma Reglamento Nr. 44/2001 prasmė ir tikslas prieštarauja išvadai, kad atsakovo pareigai pateikti savo prieštaravimą sprendimo priėmimo valstybėje egzistuoja terminas. Šiuo reglamentu siekiama kuo geriau užkirsti kelią skolininkui išvengti pagrįsto užsienio teismo sprendimo vykdymo.

56. Jei atsakovas turi prieštaravimų dėl sprendimo už akių, turi juos pateikti sprendimo priėmimo valstybėje, kad pabandytų patį sprendimą panaikinti arba bent jau pakeisti. Kita vertus, atsakovas neturi palikti sprendimo už akių neapskųsto jo priėmimo valstybėje, kol šis įsiteisės, tam, kad, remdamasis Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktu, išvengtų (tik sprendimo vykdymo valstybėje) šio galiojančio užsienio teismo sprendimo.

57. Kitaip atsakovui, neturinčiam turto sprendimo priėmimo valstybėje, būtų naudinga tais atvejais, kai, nepaisant netinkamai įteikto arba apskritai neįteikto bylos iškėlimo dokumento, jo atžvilgiu priimamas sprendimas už akių, dėl šio sprendimo jo priėmimo valstybėje nesiimti jokių veiksmų. Apeliacinio skundo pateikimas sprendimo priėmimo valstybėje yra rizikingas, nes net laimėjus ginčą dėl įteikimo laiku ir sprendimo už akių leistinumo, vis dėlto gali būti pralaimėta vykstant įprastam procesui, bylą nagrinėjant iš esmės. Kita vertus, rėmimasis Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktu per egzekvatūros procedūrą, užuot pateikus apeliacinį skundą sprendimo priėmimo valstybėje, galutinai atimtų galimybę pasinaudoti teisminėmis priemonėmis sprendimo vykdymo valstybėje, kur peržiūra apsiriboja tik nedalyvavimo procese klausimu.

58. Remiantis Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktu dėl klausimo, ar atsakovas turėjo galimybę pateikti apeliacinį skundą, Teisingumo Teismui vis dėlto nepakanka vien atsakovo žinojimo apie sprendimo už akių egzistavimą, jis reikalauja, kad sprendimas būtų įteiktas atsakovui. Remiantis tuo, galimybę pateikti apeliacinį skundą dėl sprendimo už akių atsakovas turėjo tada, jei iš tiesų susipažino su sprendimo, įteikto laiku taip, kad galėjo pasirengti gynybai kilmės valstybės teisme, turiniu [18].

59. Mano nuomone, vykdymo valstybės teismo įteiktas sprendimas už akių gali atitikti Sprendimo *ASML* reikalavimus.

60. Galiausiai Reglamento Nr. 44/2001 42 straipsnio 2 dalyje nustatyta, kad „prašymas dėl teismo sprendimo paskelbimo vykdytinu pateikiamas šaliai, kurios atžvilgiu prašoma vykdyti sprendimą, kartu su teismo sprendimu, jeigu jis minėtai šaliai dar nepateiktas“. Remiantis šia nuostata „sprendimu“ gali būti laikomas tik sprendimas, kuris turi būti vykdomas [19].

61. Taigi pačiame Reglamente Nr. 44/2001 preziumuojama, kad sprendimas už akių skolininkui gali būti įteiktas tik per sprendimo pripažinimo vykdytinu procedūrą. Todėl būtų nuoseklu įteikimą per sprendimo vykdymo teismą kartu su nutartimi paskelbti sprendimą vykdytinu laikyti pakankamais atsižvelgiant į Teisingumo Teismo argumentus minėtame Sprendime *ASML* [20]. Pagrindiniame bylos *ASML* procese sprendimas už akių net nebuvo įteiktas kartu su nutartimi paskelbti sprendimą vykdytinu [21].

18 — Sprendimas *ASML* (nurodytas 7 išnašoje, 49 punktas).

19 — Tą patį teigia ir generalinis advokatas P. Léger 2006 m. rugsėjo 28 d. išvadoje byloje, kurioje priimtas Sprendimas *ASML* (Rink. p. I-12041).

20 — Šiuo klausimu žr. 1996 m. kovo 14 d. Sprendimą *Van der Linden* (C-275/94, Rink. p. I-1393).

21 — Generalinio advokato P. Léger išvada byloje, kurioje buvo priimtas minėtas Sprendimas *ASML* (nurodyta 19 išnašoje, 91 ir paskesni punktai).

62. Todėl sprendimo vykdymo teismo atliekamas įteikimas per egzekvatūros procedūrą iš principo yra pakankamas, jei atsakovui lieka pakankamai laiko veiksmingai pasirengti gynybai nuo sprendimo jo priėmimo valstybėje.

63. Vis dėlto nagrinėjamas atvejis dar turi kitą ypatumą, kuris taip pat yra antrojo prejudicinio klausimo dalykas. Jungtinėje Karalystėje priimtas sprendimas už akių išsiskiria tuo, kad yra grindžiamas tik atsakovo nedalyvavimu procese ir jame nepateikta jokių kitų argumentų dėl ieškinio pagrįstumo. Minėtame Sprendime *ASML* Teisingumo Teismas dėl sprendimo už akių reikšmės pabrėžė, kad atsakovas turi turėti galimybę susipažinti su sprendimo už akių pagrindais, kad galėtų veiksmingai gintis ir naudingai juos užginčyti [22].

64. Todėl, atsižvelgiant į atsisakymą pripažinti sprendimą pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktą, trumpas sprendimo už akių motyvavimas ar jo nemotyvavimas turi būti nagrinėjamas kartu su apeliacinio skundo pateikimo sąlygomis ir kliūtimis jį pateikti. Jungtinės Karalystės vyriausybė nurodė, kad sprendimo už akių motyvai turi būti nagrinėjami atsižvelgiant į ieškinį ir į išsamią reikalavimų apžvalgą („particulars of claim“), kurioje pateikiamos ieškinio faktinių aplinkybių ir motyvų detalės. Iš prašymo priimti prejudicinį sprendimą nėra aišku, ar atsakovui kartu su nutartimi paskelbti sprendimą vykdytinu buvo įteiktas tik sprendimas už akių, ar ir ieškinys. Jei šis nebuvo įteiktas, galima preziumuoti, kad nebuvo galimybės naudingai užginčyti sprendimą už akių. Detaliau apie tai žiūrėti argumentus dėl atsakymo į antrąjį prejudicinį klausimą. Galiausiai šį klausimą turės išnagrinėti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

3. Atsakymas į pirmąjį prejudicinį klausimą

65. Į pirmąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, kad informacija apie bylos iškėlimo dokumento įteikimą, pateikta pažymėjime pagal Reglamento Nr. 44/2001 54 straipsnį, neturi privalomos galios, bet gali būti patikrinta teismo per egzekvatūros apskundimo procedūrą. Faktas, kad sprendimą už akių kartu su nutartimi paskelbti sprendimą vykdytinu atsakovui įteikė tik sprendimo vykdymo teismas, neatleidžia jo nuo pareigos pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punktą sprendimo priėmimo valstybėje pateikti skundą dėl sprendimo už akių, jei iš šio ar kitų įteiktų dokumentų jis galėjo susipažinti su sprendimo už akių pagrindais taip, kad galėjo juos naudingai užginčyti.

B – *Dėl antrojo prejudicinio klausimo*

66. Savo antruoju prejudiciniu klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas norėtų sužinoti, ar sprendimas už akių, priimtas nepatikrinus ieškinio tinkamumo, vadinasi, nesant jokių argumentų dėl ieškinio pagrįstumo, yra suderinamas su teise į teisingą procesą pagal Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnį.

67. Atsižvelgiant į viešosios tvarkos išlygą, numatytą Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punkte, kuriuo remiantis kartu su šio reglamento 45 straipsniu gali būti atsisakyta paskelbti sprendimą vykdytinu, kyla klausimas, kada vykdyti prašomo sprendimo pripažinimas aiškiai prieštarautų valstybės narės, į kurią kreipiamasi, viešajai tvarkai.

68. Pirmiausia reikia patikslinti, kad Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punkte įtvirtinta viešosios tvarkos išlyga dėl sprendimo už akių taikoma tik jei egzistuoja kitas veiksnys nei nagrinėjamo reglamento 34 straipsnio 1 punkte jau reglamentuotas specialus viešosios tvarkos pažeidimo atvejis dėl ieškinio neįteikimo, nes atsisakymas pripažinti ir vykdyti sprendimą už akių dėl bylos iškėlimo dokumento neįteikimo 2 punkte reglamentuotas savarankiška ir baigtine nuostata, kuria negali būti grindžiamas atsisakymas pagal 1 punktą.

22 — Sprendimas *ASML* (nurodytas 7 išnašoje, 35 punktas).

1. Viešosios tvarkos išlyga Teisingumo Teismo praktikoje

69. Teisingumo Teismas Sprendime *Krombach* dėl ankstesnės nuostatos Briuselio konvencijoje išsakė nuomonę, kad viešosios tvarkos turinio susitariančiose valstybėse nustatymas nėra Teisingumo Teismo užduotis. Nepaisant to, Teisingumo Teismas turi prižiūrėti ribas, kurių paisydamas valstybės narės teismas gali remtis nacionaline viešosios tvarkos samprata, kai nori atsisakyti pripažinti užsienio teismo sprendimą [23].

70. Pagal Teisingumo Teismo praktiką dėl Briuselio konvencijos viešosios tvarkos išlyga galima remtis tik jei kitoje susitariančioje valstybėje narėje priimto teismo sprendimo pripažinimas arba vykdymas yra toks nesuderinamas su valstybės, kurioje prašoma pripažinti sprendimą, teisine sistema, kad tai kelia pavojų pagrindiniam principui. *Pažeidimas* turėtų būti *akivaizdus* teisės nuostatos, kuri atitinkamos valstybės teisinėje sistemoje laikoma esmine, arba teisės, šioje sistemoje pripažintos pagrindine, pažeidimas [24].

71. Ši praktika turi būti taikoma aiškinant Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą, juo labiau kad šio reglamento rengėjas, formuluodamas jo nuostatas, pasinaudojo Teisingumo Teismo nuomone: akivaizdaus viešosios tvarkos pažeidimo reikalavimą Reglamento Nr. 44/2001 rengėjas aiškiai atspindėjo jo 34 straipsnio 1 dalies formuluotėje.

72. Taip nacionalinis teismas, konstatuodamas viešosios tvarkos pažeidimą, bet kuriuo atveju neperžengia jam nustatytų ribų, jei nacionaliniai viešosios tvarkos reikalavimai ištaiso akivaizdų Europos žmogaus teisių konvencijos (toliau - EŽTK) ir Europos Sąjungos teisės sistemos pripažintų pagrindinių teisių pažeidimą [25].

73. Ar nacionaline viešosios tvarkos išlyga išimtiniu atveju gali būti numatyti ir didesni reikalavimai, ar vis dėlto ši turinio prasme turi visada atitikti iš Sąjungos pagrindinių teisių išplaukiančią viešosios tvarkos išlygą, nagrinėjamu atveju nereikia svarstyti, nes prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas aiškiai klausė tik dėl Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnyje keliamų reikalavimų.

74. Pagal Pagrindinių teisių chartijos 47 straipsnio antrą pastraipą kiekvienas asmuo turi teisę, kad jo byla būtų nagrinėjama vykstant teisingam procesui.

75. Be to, iš atitikties reikalavimo pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį matyti, kad šioje Chartijoje nurodytų teisių, atitinkančių garantuojamas EŽTK, prasmė ir apimtis yra tokia, kaip nustatytoji EŽTK. Teisė į teisingą procesą įtvirtinta EŽTK 6 straipsnyje. Todėl Chartijos 47 straipsniui priskirtina tokia pati esmė ir taikymo sritis kaip ir EŽTK 6 straipsniui, atsižvelgiant į jo išaiškinimą Europos Žmogaus Teisių Teismo praktikoje [26].

76. Naudojimasis teisėmis į gynybą turi išskirtinę svarbą teisingo proceso organizavimui ir įgyvendinimui [27]. Prie gynybos teisių priskiriama atsakovo teisė būti išklausytam. Todėl pagrindinė teisė į teisingą procesą pažeidžiama, jei vykstant civiliniam procesui, prieš priimant teismo sprendimą, atsakovas neturi galimybės veiksmingai užginčyti ieškinio reikalavimo, vadinasi, būti išklausytas.

23 — 2000 m. kovo 28 d. Sprendimas *Krombach* (C-7/98, Rink. p. I-1935, 23 punktas) ir 2009 m. balandžio 2 d. Sprendimas *Gambazzi* (C-394/07, Rink. p. I-2563, 26 punktas).

24 — Sprendimas *Krombach* (nurodytas 23 išnašoje, 37 punktas) ir Sprendimas *Gambazzi* (nurodytas 23 išnašoje, 27 punktas).

25 — Šiuo aspektu žr. Sprendimą *Krombach* (nurodytas 23 išnašoje, 38 ir 39 punktai) ir Sprendimą *Gambazzi* (nurodytas 23 išnašoje, 28 punktas).

26 — Pagal analogiją žr. 2008 m. vasario 14 d. Sprendimą *Varec* (C-450/06, Rink. p. I-581, 48 punktas) ir 2010 m. spalio 5 d. Sprendimą *McB* (C-400/10 PPU, Rink. p. I-8965, 53 punktas).

27 — Sprendimas *Gambazzi* (nurodytas 23 išnašoje, 28 punktas).

77. Vis dėlto teisė būti išklausytam nėra tokia plati, kad teismo sprendimas gali būti priimtas tik tada, kai atsakovas faktiškai pateikia atsiliepimą į ieškinį. Teisė būti išklausytam iš tiesų yra apsaugota jau tada, jei atsakovas galėjo ja veiksmingai pasinaudoti. Atsakovas pats atsakingas dėl pasinaudojimo šia galimybe; jis taip pat gali jos atsisakyti [28].

78. Procesinės teisės nėra garantuojamos neribotai. Vis dėlto tokie ribojimai turi faktiškai atitikti bendrojo intereso tikslus, kurių siekiama aptariama priemone, ir siekiamo tikslo atžvilgiu nebūti akivaizdus ir neproporcingas garantuojamų teisių pažeidimas [29].

79. Teisės į gynybą ypač sunkiai dera su atitinkamomis pagrindinėmis ieškovo procesinėmis teisėmis, kaip antai teisė kreiptis į teismą, kuri įtvirtinta kaip pagrindinė teisė, ir su ja susijusi teisė į pagreitintą procesą. Šiuo požiūriu procesinės nuostatos dėl nedalyvavimo vykstant procesui sukuria pusiausvyrą ir nustato teisės būti išklausytam ribas. Jos padeda tinkamai vykdyti teisingumą ir įgyvendinti ieškovo teisę į greitą teisinę apsaugą. Atsakovo nereagavimas į ieškinį neturi sustabdyti proceso.

80. Todėl visų valstybių narių teisinėse sistemose galėtų būti įtvirtintas sprendimo už akių institutas. Teisingumo Teismo procedūros reglamente taip pat numatyta sprendimų už akių galimybė [30].

81. Atitinkamai prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejonės dėl vykdyti prašomo sprendimo atitikties viešosios tvarkos išlygai taip pat nėra grindžiamos vien paties sprendimo už akių, priimto atsakovui prieš tai nepateikus savo atsiliepimo, pobūdžiu. Kaip pažymėjo Komisija, Latvijos teisėje taip pat numatyti sprendimai už akių. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo abejonės veikiau siejamos su tuo, kad nagrinėjamu atveju pagal sprendimo priėmimo valstybės procesinę teisę priimdamas sprendimą už akių teismas netikrina, ar, remiantis ieškovo pareiškimu, reikalavimo teisė iš tikrųjų egzistuoja, ir kad sprendimas iš esmės nėra motyvuotas.

2. Sprendimo nemotyvavimas

82. Pagal Europos Žmogaus Teisių Teismo praktiką teisė į teisingą procesą pagal EŽTK 6 straipsnį iš esmės apima teismų pareigą motyvuoti savo sprendimus [31].

83. Kartu Europos Žmogaus Teisių Teismas ne kartą nurodė, kad pareigai motyvuoti sprendimus keliami reikalavimai negali būti pernelyg dideli ir gali skirtis, nelygu sprendimo pobūdis ir konkretaus atvejo aplinkybės [32]. Ypač reikėtų atsižvelgti į sprendimo rūšį ir valstybių narių teisinių sistemų skirtumus.

84. Įpareigojimas motyvuoti teismų sprendimus turi dvigubą tikslą. Viena vertus, jis turėtų užtikrinti, kad būtų paisoma teisės būti išklausytam, t. y. kad teismas pakankamai įvertintų šalių pareiškimus [33]. Šis aspektas nesvarbus sprendimo už akių, patenkinančio ieškinį prieš vykstant procesui nedalyvaujantį atsakovą, atveju, nes atsakovas nepateikė jokio pareiškimo, į kurį galėtų būti atsižvelgta motyvuojant sprendimą.

28 — 2009 m. gruodžio 22 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Makarenko prieš Rusiją* (ieškinys Nr. 5962/03, 135 punktas), kuriame jis nusprendė, kad bylos šalis gali atsisakyti dalyvauti vykstant žodiniam procesui. Šis atsisakymas turi būti nedviprasmiškas ir su tam tikromis minimaliomis garantijomis, priklausančiomis nuo atsisakomos teisės svarbos.

29 — Sprendimas *Gambazzi* (nurodytas 23 išnašoje, 29 punktas).

30 — Žr. Teisingumo Teismo procedūros reglamento 94 straipsnį.

31 — 2001 m. rugsėjo 27 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Hirvisaari prieš Suomiją* (skundas Nr. 49684/99, 30 punktas), 1994 m. gruodžio 9 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Ruiz Torija prieš Ispaniją* (skundas Nr. 18390/91, 29 punktas) ir 1998 m. vasario 19 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Higgins prieš Prancūziją* (skundas Nr. 20124/92, *Recueil des arrêts et décisions*, 1998-I, 42 punktas).

32 — Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Ruiz Torija prieš Ispaniją* (nurodytas 31 išnašoje, 29 punktas) ir 1994 m. balandžio 19 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Van de Hurk prieš Nyderlandus* (skundas Nr. 16034/90, A serija, Nr. 288, p. 20, 61 punktas).

33 — 2002 m. gegužės 21 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Jokela prieš Suomiją* (ieškinys Nr. 28856/95, 72 ir 73 punktai) ir 2006 m. liepos 27 d. Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Nedzela prieš Prancūziją* (ieškinys Nr. 73695/01, 55 punktas).

85. Kita vertus, įpareigojimas motyvuoti turi suteikti galimybę pralaiminčiajai šaliai veiksmingai pasinaudoti turimomis gynybos priemonėmis. Ji turi turėti galimybę suprasti, kodėl prieš ją priimtas sprendimas. Kitu atveju nebūtų galima nustatyti teismo sprendimo *res judicata* galios apimties, todėl pagal tą patį ieškovo reikalavimą galėtų būti priimtas dar vienas sprendimas.

86. Šis antrasis aspektas lygiai taip pat reikšmingas sprendimams už akių. Vis dėlto įpareigojimo motyvuoti apimtis turi derėti su reikalavimais, keliamais dėl skundo pateikimo. Kuo sprendimo už akių apskundimo reikalavimai griežtesni, tuo didesni sprendimo už akių motyvavimo reikalavimai. Atsakovas turi galėti nustatyti, dėl kokių faktų ir teisinių klausimų reikėtų pareikšti nuomonę, kad sėkmingai užginčytų sprendimą už akių. Tik tada būtų užtikrinta jo teisė į teisingą procesą.

87. Procese Teisingumo Teisme Jungtinės Karalystės vyriausybė pirmiausia pabrėžė, kad sprendimas už akių nebuvo visiškai nemotyvuotas. Vis dėlto motyvuota trumpai – vienintelis sprendimo motyvas buvo atsakovo nedalyvavimas vykstant procesui. Be to, ji nurodė, kad sprendimas už akių gali būti priimtas tik tada, kai atsakovui buvo tinkamai įteiktas ne tik ieškinys, bet ir išsami reikalavimų apžvalga („particulars of claim“). Joje detaliai išdėstyti ieškinio pagrindai ir jį pagrindžiančios aplinkybės.

88. Nėra svarbu, kad šie duomenys yra pateikti paties ieškovo ir tam tikra prasme teismas juos tik perduoda. Reikalavimas motyvuoti patenkinamas tada, kai atsakovas apie ieškinio pagrindą ir jį patvirtinančias aplinkybes informuojamas taip, kad gali naudingai apskųsti sprendimą už akių.

89. Teisė į teisingą procesą primygtinai nereikalauja, kad teismas faktines bylos aplinkybes sprendime išdėstytų savais žodžiais, jeigu jos jau yra pristatytos kitur ir tam pristatymui nebuvo prieštarauta, o sprendime juo aiškiai remiamasi. Jei nėra didelių kliūčių apskųsti sprendimą už akių, kai tai darant reikėtų žinoti detalius teismo sprendimo pagrindus, tuomet gynybos teisės nebuvo pažeistos. Todėl prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, visapusiškai įvertinęs, turės spręsti dėl skundo pateikimo reikalavimų ir dėl atsakovui iš teismo sprendimo, ieškinio ar kitų įteiktų dokumentų šiuo tikslu prieinamos informacijos.

3. Ieškinio pagrįstumo nepatikrinimas

90. Toliau dar reikia svarstyti klausimą, ar teisė į teisingą procesą pažeidžiama, jei teismas sprendimą už akių priima prieš tai neįvertinęs jo pagrįstumo, vadinasi, nepatikrinęs, ar taikytinos teisės normos patvirtina ieškovo įrodinėjamą reikalavimą, paremtą jo nurodytomis faktinėmis aplinkybėmis.

91. Teisė į teisingą procesą iš esmės reikalauja, paisant rungtyniškumo principo, įvertinti faktines ir teisines bylos aplinkybes [34], vadinasi, atsižvelgti ir į ieškovo, ir į atsakovo argumentus. Nagrinėjamu atveju iš tiesų kalbama apie nedalyvavimo vykstant procesui situaciją, kai turimi tik ieškovo argumentai.

92. Viena vertus, Jungtinės Karalystės vyriausybė, siekdama pateisinti savo proceso tvarką, nurodė proceso ekonomijos principą. Siekiama neversti teismų tikrinti aplinkybes vykstant procesams, kai atsakovas nedalyvauja. Kita vertus, be teisinių aplinkybių tikrinimo apsieinama dėl Anglijos civilinio proceso sąrangos, kuriam vykstant šalys taip pat privalo pateikti teisinius argumentus, ir principas *iura novit curia* – teisėjas išmano teisę (ir taiko ją *ex officio*) – nėra taikomas neribotai [35]. Šie argumentai įrodo, kad nereikia kvestionuoti aptariamos pagrindinės teisės į teisingą procesą nagrinėjimą.

34 — Europos Žmogaus Teisių Teismo sprendimas *Jokela prieš Suomiją* (nurodytas 33 išnašoje, 72 punktas).

35 — Kaip pavyzdį žr. 1995 m. birželio 15 d. generalinio advokato F. G. Jacobs išvados byloje, kurioje priimtas Sprendimas *van Schijndel ir van Veen* (1995 m. gruodžio 14 d. sprendimas, C-430 /93 ir C-431/93, Rink. p. I-4705), 33–37 punktus.

93. Jei apie jai pateiktą ieškinį žinanti šalis nesigina, ji suvokia, kad prieš ją gali būti priimtas teismo sprendimas. Tokia šalis žino, kokie ieškinio reikalavimai, ir tai, kad jai gresia teismo sprendimas. Jei, nepaisant to, ji ieškiniui neprieštarauja, tai, mano nuomone, teisė į teisingą procesą primygtinai nereikalauja procese nedalyvaujantį atsakovą, tikrinant ieškinio pagrįstumą, papildomai apsaugoti nuo galimo iš esmės negrįsto teismo sprendimo. Pavojus, kad nepatikrinus ieškinio pagrįstumo bus priimtas iš esmės neteisingas sprendimas, susijęs su bendra materialinės ir procesinės tiesos problematika. Vis dėlto atsakovo pagrindinė procesinė teisė yra pakankamai apsaugota, jeigu jis turi progą veiksmingai pareikšti savo požiūrį į bylą ir gali apskųsti sprendimą už akių.

94. Šiuo aspektu nagrinėjamas atvejis taip pat skiriasi nuo aplinkybių *Gambazzi* byloje. Joje buvo kalbama apie *priverstinį atsakovo nedalyvavimą vykstant procesui* kaip apie teismo paskirtą sankciją. Vykstant procesui dalyvauti norėjęs atsakovas buvo pašalintas iš tolesnio nagrinėjimo, todėl buvo laikoma, kad jis nedalyvauja, nes neįvykdė anksčiau per tą patį procesą priimtos nutarties įpareigojimų. Atsižvelgdamas į tai Teisingumo Teismas svarbiu visapusiško įvertinimo aspektu laikė klausimą, ar reikalavimų atsakovui pagrįstumas buvo tikrinamas šiame, ar ankstesniame proceso etape ir ar jis šiame arba ankstesniame proceso etape turėjo galimybę dėl jų pareikšti savo poziciją ir pateikti skundą [36].

95. Galiausiai ir 2006 m. gruodžio 12 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamente (EB) Nr. 1896/2006, nustatančiame Europos mokėjimo įsakymo procedūrą [37], nėra numatytas bendras pagrįstumo tikrinimas. Pagal šio reglamento 11 straipsnio 1 dalies b punktą pareiškimas, pateiktas be pagrindimo, atmetamas tik tada, kai reikalavimas yra akivaizdžiai nepagrįstas.

4. Atsakymas į antrąjį prejudicinį klausimą

96. Į antrąjį prejudicinį klausimą reikia atsakyti taip, kad valstybės, kurioje prašoma vykdyti sprendimą, teismas, remdamasis viešosios tvarkos išlyga pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą, atsižvelgti į aplinkybę, kad sprendimo priėmimo valstybės teismas, nepatikrinęs ieškinio pagrįstumo, priėmė sprendimą už akių, kuriame, be atsakovo nedalyvavimo procese fakto, nėra jokių kitų argumentų dėl ieškinio pagrįstumo iš esmės, gali tik tada, kai visapusiškai įvertinęs atsakovui prieinamą informaciją ir sprendimo priėmimo valstybės teisės aktų reikalavimus dėl skundo pateikimo padaro išvadą, kad atsakovas dėl sprendimo nemotyvavimo negalėjo veiksmingai gintis dėl sprendimo už akių.

VI – Išvada

97. Atsižvelgdama į pateiktus svarstymus, siūlau Teisingumo Teismui į pateiktus prejudicinius klausimus atsakyti taip:

1. Informacija apie bylos iškėlimo dokumento įteikimą, pateikta pažymėjime pagal 2000 m. gruodžio 22 d. Tarybos reglamento (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo ir vykdymo 54 straipsnį, neturi privalomos galios, bet veikiau gali būti patikrinta teismo per egzekvatūros apskundimo procedūrą. Faktas, kad sprendimą už akių kartu su nutartimi paskelbti sprendimą vykdytinu atsakovui įteikė tik sprendimo vykdymo teismas, neatleidžia jo nuo pareigos pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 2 punkto sprendimo priėmimo valstybėje pateikti skundą dėl sprendimo už akių, jei iš tokio sprendimo ar kitų įteiktų dokumentų jis gali susipažinti su sprendimo už akių pagrindais taip, kad gali juos naudingai užginčyti.

36 — Sprendimas *Gambazzi* (nurodytas 23 išnašoje, 45 punktas).

37 — OL L 399, p. 1.

2. Valstybės, kurioje prašoma vykdyti sprendimą, teismas, remdamasis viešosios tvarkos išlyga pagal Reglamento Nr. 44/2001 34 straipsnio 1 punktą, atsižvelgti į aplinkybę, kad sprendimo priėmimo valstybės teismas, nepatikrinęs ieškinio pagrįstumo, priėmė sprendimą už akių, kuriame, be atsakovo nedalyvavimo procese fakto, nėra jokių kitų argumentų dėl ieškinio pagrįstumo iš esmės, gali tik tada, kai visapusiškai įvertinęs atsakovui prieinamą informaciją ir sprendimo priėmimo valstybės teisės aktų reikalavimus dėl skundo pateikimo padaro išvadą, kad atsakovas dėl sprendimo nemotyvavimo negalėjo veiksmingai gintis dėl sprendimo už akių.